

HÚSAFRIÐUNARNEFND ÁRSSKÝRSLA

2006

Skýrsla um starf Húsafriðunarnefndar og yfirlit yfir styrkveitingar úr Húsafriðunarsjóði

Húsafriðunarnefnd í júlí 2007

Mynd á forsíðu:
Ólafsdalur, Búnaðarskólahúsið. Magnús Skúlason arkitekt © Húsafriðunarnefnd
Aðrar myndir: Magnús Skúlason arkitekt, © Húsafriðunarnefnd 2006 og 2007

Töflur, línurit og umbrot:
Ragnar Jón Gunnarsson arkitekt

*Öll réttindi áskilin.
Eftríprentun og ljósritun heimil ef uppruna er getið*

Ávarp

Það er kunnara en frá þurfi að segja að borg eða bær er annað og meira en samsetning ólíkra þátta sem lúta að tækni og efnahag. Fyrir sjónhaga, að ekki sé minnst á sjáendur, er hún margbrotin samstæða forms, stærða og lita sem jafna má til listaverks þegar best lætur. Hún á það til að taka á sig ótal myndir, allt eftir dagsbirtu og árstíð, og höfðar með því móti fremur til fegurðarskyns en mælikvarða afkasta og framleiðslu. En hún er sjaldnast í kyrrstöðu. Því meir sem þenslan eykst, þeim mun örari vilja breytingarnar verða. Því er að þessu vikið að ein vanhugsuð breyting getur hæglega spillt svipmóti borgar, svo að seint verður endurbætt, enda er löngu viðurkennt meðal siðmenntaðra þjóða að í skipulagi gróinna borgarhluta sé farsælla að flýta sér hægt og hrapa ekki að þeim ákvörðunum sem að sönnu eru óafturkræfar.

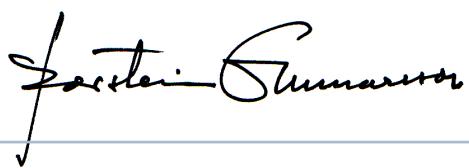
Flestum manninum er það eðlislægt að vilja öðlast skyn á tilvist sína, andlega sem veraldlega, kunna skil á því sem hann hefur hlotið í arf og þekkja umhverfi sitt, hvort sem það er í stóru eða smáu. Á tínum sem þessum, þegar uppgripagróði er á flestum sviðum, verður sú vísa seint of oft kveðin að óháð efnahag á sérhver einstaklingur kröfu til umhverfis síns, ekki einungis hinnar efnislegu umgerðar, heldur og sögu þess og listar.

Um langt árabil hafa svokallaðar húsakannanir verið eitt helsta tæki þeirra, sem séð hafa sér hag í því að leggja mat á hið byggða umhverfi, jafnt einstakar byggingar sem húsamstæður, götumyndir og byggðamynstur að ógleymdri samverkan byggðar og náttúru. Húsafríðunarnefnd hefur beitt sér fyrir gerð húsakannana á öllum helstu þéttbýlisstöðum landsins, ýmist með beinum málflutningi, faglegrí ráðgjöf eða styrkveitingum úr húsafríðunarsjóði. Í því sambandi hefur nefndin lagt ríka áherslu á þrennt, að við vinnuna sé beitt samræmdum aðferðum sem auðvelda

innbyrðis samanburð, að niðurstöðurnar séu endurskoðaðar með reglulegu millibili og kannanirnar séu unnar af hlutlausum aðilum án íhlutunar hagsmunaaðila.

Fyrir rúmum áratug gaf húsafríðunarnefnd út leiðbeiningarrit um gerð bæja- og húsakannana með fyrirmund í dönsku SAVE-aðferðinni (Survey of Architectural Values in the Environment) þar sem varðveislugildi bygginga er metið með hliðsjón af byggingarlistarlegu gildi, menningarsögu, upphaflegri gerð og umhverfi. Leggur nefndin ríkt á um að þessari aðferð sé beitt þegar metið er og skráð varðveislugildi gamallar byggðar og einstakra bygginga. Þá er þess einnig að geta að húsafríðunarnefnd byggir tillögur sínar um friðun húsa allajafna á niðurstöðum vandaðra húsakannana, auk þess sem hún tekur af þeim mið við styrkveitingar úr húsafríðunarsjóði. Innan tíðar er von á nýrri og endurbættri útgáfu þessara leiðbeininga sem nefndin vonar að gagnist eftir sem áður þeim er vinna að skipulagsmálum á vegum sveitarfélaga og ráðgjöfum sem ráðnir eru til verksins.

Nauðsyn þess að gætt sé fyllstu hlutlægni við mat á varðveislugildi húsa verður seint nægjanlega ítrekuð. Og annað hitt, að því afdráttarlausara sem matið er, þeim mun líklegra er það til árangurs. Því miður eru dæmi þess að öfl, sem ekki er tamt að setja húsvernd á oddinn, reynist fundvís á veilur í röksemadærslu eða orðalagi og heimili sjálfum sér á þeirri forsendu óheppilega útidúra sem enginn sá fyrir. Þegar þannig viðrar getur verið hollt að minnast þeirra sannmæla að allt sem er umfram já eða nei er af hinu vonda.

Foster Sumarson

Húsafríðunarnefnd

Í Húsafríðunarnefnd eiga sæti:

Þorsteinn Gunnarsson, arkitekt, sem er formaður nefndarinnar,

Pétur H. Ármannsson, arkitekt, sem er varaformaður,

Einar Njálsson,

Guðmudur Þór Guðmundsson framkvæmdastjóri kirkjuráðs og

Nikulás Úlfar Másson arkitekt.

Varamenn eru þau:

Gylfi Guðjónsson, arkitekt,

Ingunn Guðmundsdóttir,

Júlíana Gottskálksdóttir, arkitekt,

Guðrún M Kristinsdóttir, forstöðumaður Minjasafns Akureyrar og

Lýður Pálsson, safnstjóri.

Þjóðminjavörður hefur seturétt á fundum nefndarinnar.

Naustið í Reykjavík (1885-1903)

Húsafríðunarsjóður

Húsafríðunarnefnd stjórnar Húsafríðunarsjóði, en hlutverk sjóðsins er að veita styrki til viðhalds og endurbóta á friðuðum húsum og mannvirkjum og til húsa sem hafa menningarsögulegt og listrænt gildi að mati Húsafríðunarnefndar. Sjóðurinn styrkir einnig verkefni sem stuðla að rannsóknnum á íslenskum byggingarárfi og útgáfu rita þar að lútandi.

Húsafríðunarnefnd úthlutar styrkjum úr Húsafríðunarsjóði samkvæmt reglugerð um sjóðinn nr. 479 frá 30. nóvember 1993.

Umsóknir til sjóðsins þurfa að berast fyrir 1. desember ár hvert.

Fjárramlög til sjóðsins koma annars vegar af fjárlögum og hins vegar úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga.

Starfsmenn Húsafríðunarnefndar

Forstöðumaður Húsafríðunarnefndar

Magnús Skúlason arkitekt, magnus@husafriðun.is

Aðstoðarmaður forstöðumanns

Ragnar Jón Gunnarsson arkitekt, ragnar@husafriðun.is

Í sérverkefnum

Jón Pálsson arkitekt, jon@husafriðun.is

Hússafn Þjóðminjasafns Íslands

Einar S. Hjartarson húsamisjörur, einar@husafriðun.is

Bókari

Guðlaug Vilborgadóttir gulla@husafriðun.is

Starfssvið Húsafríðunarnefndar

Húsafríðunarnefnd starfar samkvæmt lögum um húsafríðun nr. 104/2001 og húsafríðunarreglugerð. Tilgangur laganna er að varðveita íslenska byggingarárflifð sem hefur menningarsögulegt gildi. Hlutverk Húsafríðunarnefndar er að stuðla að varðveislu byggingarárfs þjóðarinnar. Því hlutverki sinnir hún með margvislegum hætti, m.a. með því að:

- móta stefnu í húsverndunarmálum,
- meta hvaða hús er rétt að friða hverju sinni og gera um það tillögur til menntamálaráðherra,
- fara yfir umsóknir um breytingar; viðhald eða endurbætur á friðuðum húsum,
- hafa eftirlit með friðuðum húsum og þeim framkvæmdum sem nefndin styrkir,
- gefa álit á áformum um breytingar, flutning eða niðurrif húsa sem reist eru milli 1850 og 1918,
- stjórna húsafríðunarsjóði og veita úr honum styrkjum samkvæmt úthlutunarreglum sjóðsins,
- halda skrá yfir öll friðuð hús í landinu,
- veita ráðgjöf og fræðslu um viðhald og varðveislu gamalla húsa,
- stuðla að gerð húsakannanna og útgáfu þeirra,
- standa fyrir byggingarsögulegum rannsóknum og útgáfu rita um þær.

Nánari útlistun á ofangreindum atriðum er að finna í ritinu *Stefnuskrá Húsafríðunarnefndar 2002*. Sjá heimasíðu Húsafríðunarnefndar: *husafriðun.is*.

Starfsemi 2006

Alliance-húsið á Grandagarði í Reykjavík (1925)

Húsafríðunarnefnd hélt 8 fundi á árinu 2006, þar sem fjallað var um erindi sem bárust nefndinni og lutu að framkvæmdum við friðuð hús eða önnur hús sem að mati nefndarinnar hafa listraent og menningarsögulegt gildi. Þá fjallaði hún einnig um innra starf nefndarinnar, byggingarsögulegar rannsóknir, sem unnar eru á vegum nefndarinnar, og útgáfu rita um þær, að ógleymdum styrkveitingum úr húsafríðunarsjóði. Nefndin hélt uppteknum hætti og fór í árlega eftirlitsferð um landið, að þessu sinni um Vesturland.

Nefndin kynnti sér Aðalskipulag Þingeyjarsveitar, einkum þann þátt þess sem lýtur að friðuðum og varðveisluverðum húsum. Þá kynnti nefndin sér rækilega áætlanir Þjóðminjasafns Íslands um viðgerð gamalla húsa á Núpsstöðum og ekki síður hugmyndir um bætta aðstöðu ferðamanna á staðnum. Nefndin hélt áfram afskiptum sínum af skipulagi, uppbyggingu og umbótum við Laugaveg. Fagnaði nefndin áformum um verndun á um fimmta tug merkra bygginga frá ólíkum tímaskeiðum við Laugaveg og Bankastræti, en lýsti áhyggjum af framtíð þeirra húsa við Laugaveg, sem byggð eru fyrir 1918 og heimild er fyrir að víki samkvæmt deiliskipulagi. Mæltist nefndin til að varðveislugildi þeirra húsa yrði kannað nánar sem og möguleikar á framtíðarnýtingu þeirra í tengslum við nýja uppbyggingu. Að því er varðar húsakannanir almennt, en á árinu fékk nefndin til umsagnar könnun á Njálsgötureit, ítrekaði nefndin þau tilmæli sín að höfundar beiti í könnunum af þessu tagi aðferðum sem lýst er í leiðbeiningarriti Húsafríðunarnefndar.

Þá kynnti nefndin sér tillögur um flutning húsa Árbæjarsafns í Viðey og ályktaði að þörf væri á

Alliance-húsið á Grandagarði að innan

yfirvegaðri umræðu um málið sem kallað gæti á endurskoðun minjavörsu, húsverndar og safnastarfs í Reykjavík. Nýlega úttekt á Valhöll á Þingvöllum, sem unnin var að beiðni forsætisráðherra, tók nefndin til skoðunar og lýsti sig sammála niðurstöðu hennar um varðveislu á framhúsini sem er elsti hluti byggingarsamstæðunnar.

Húsafríðunarnefnd fjallaði á alls fimm fundum sínum um Alliance-húsið á Grandagarði í Reykjavík og varðveislu þess, kynnti sér ástand þess og nýtingarmöguleika, hélt fund með höfundum skipulags Mýrargötu og slippasvæðis og ræddi við eigendur hússins og borgaryfirvöld. Eftir ítarlega umfjöllum samþykkti nefndin að leggja til við menntamálaráðherra að húsið yrði friðað. Þá gerði nefndin nokkrar alvarlegar athugasemdir við skipulag á Slippareit, m.a. tillögur um vegstokk undir Mýrargötu og byggðamynstur á reitnum, auk þess sem nefndin lagði til að varðveitt yrði ein dráttarbraut í Danielsslip og verbúðirnar við Geirsgötu. Ennfremur fól nefndin forstöðumanni undirbúning að friðun verbúðanna við Grandagarð sem áhugaverðu dæmi um iðnaðararkitektúr í anda funksjónalismoa.

Af friðuðum húsum, sem nefndin hafði afskipti af á árinu, skulu nefnd þau helstu: Landakirkja í Vestmannaeyjum, Eskifjarðarkirkja hin gamla, Viðeyjarstofa, Akraneskirkja, Frikkirkjan í Reykjavík, Þjóðleikhúsið, Laugavegur 1 og Aðalstræti 10 í Reykjavík.

Auk þess fjallaði nefndin á árinu um mörg markverð hús sem ekki njóta friðunar. Hér gefst ekki rúm til að tíunda þau öll, einungis minnast á fá þeirra: Brattahlíð í Svartárdal, hús Flugskóla Helga Jónssonar á Reykjavíkurflugvelli, klukkturn

Í Görðum á Akranesi, steinbærinn Brenna við Bergstaðastræti, Vesturgata 16b í Reykjavík, hús Benedikts Gröndal, Naustið, kvennaskólinn á Blönduósi og gamli barnaskólinn á Hólmavík. Til að tryggja varðveislu þess síðastnefnda beitti nefndin skyndifriðun, en skólahúsið er teiknað af Rögnvaldi Ólafssyni húsameistara ríkisins, byggt 1913 og metið með mest varðveislugildi allra húsa á Hólmavík í húsakönnun sem gerð var 1999. Áður en skyndifriðun lauk friðaði menntamálaráðherra húsið að fengnum tillögum nefndarinnar.

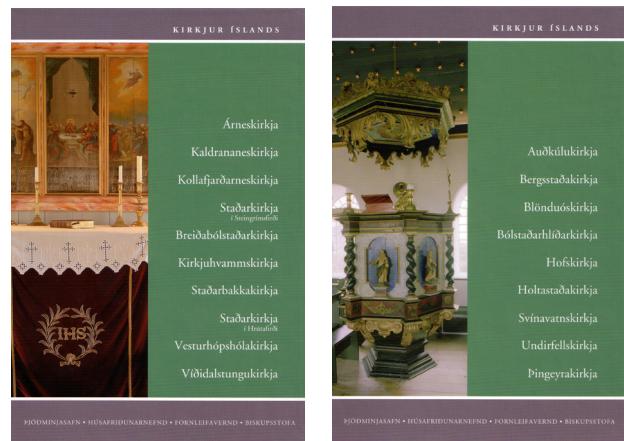
Á árinu gerði Þjóðminjasafn Íslands

þjónustusamning við Húsafríðunarnefnd um viðgerðir og eftirlit með viðhaldi húsa í Húsasafni Þjóðminjasafns Íslands. Er tilgangur samningsins að tryggja sem best varðveislu húsanna ásamt umhverfi þeirra með samvinnu beggja stofnana. Samkvæmt samningnum felst hlutverk nefndarinnar í því m.a. að meta viðgerðarþörf einstakra húsa, gera verk- og kostnaðaráætlunar, hafa umsjón með hönnun og framkvæmdum og sinna faglegu eftirliti. Nefndin réð Einar Skúla Hjartarson húasmíðameistara til að sinna þessu nýja hlutverki, en Einar hefur áralanga reynslu af endurgerð gamalla húsa.

Auk þeirra húsa, sem þegar er getið, Alliance-hússins og gamla barnaskólans á Hólmavík, fólk nefndin á árinu forstöðumanni að hefja undirbúning að friðun eftirtalinna húsa: Lindargata 51, Ingólfsstræti 21, Landsspítalinn, Gamla bíó, Laugavegur 34 og 36, Tjarnargata 34, Freyjugata 46, Ásvallagata 67, Dýngjuvegur 8, Tómasarhagi 31, Sólheimar 5, Lindargata 7, Sjómannaskólinn, Hamrahlíðarskólinn og verkamannabústaðirnir við Hringbraut, báðir áfangar, öll í Reykjavík; auch þess Gljúfrasteinn í Mosfellssveit og Skriðuklaustur á Héraði. Eigendur hússins Fjölnisvegar 7 báðust undan friðun, þegar eftir því var leitað, hið sama gerðu forráðamenn Hallgrímskirkju í Sauðbæ. Mun nefndin aldrei hafa gert jafnmargar tillögur um friðun húsa á einu og sama ári.

Útgáfustarfsemi

Á árinu komu út tvö ný bindi í ritröðinni Kirkjur Íslands. Fjalla þau um friðaðar kirkjur í Húnavatnsprófastsdæmi ásamt gripum og minningarmörkum. Höfundar eru Guðmundur L. Hafsteinsson, Guðrún Harðardóttir, Guðrún Jónsdóttir, Gunnar Bollason, Hjörleifur Stefánsson, Jón Jónsson, Unnar Ingvarsson, Þorgeir Jónsson, Þorsteinn Gunnarsson, Þór Hjaltalín og Þór Magnússon. Ljósmyndir eru eftir þá Guðmund

Ingólfsson, Ímynd, og Ívar Brynjólfsson, ljósmyndara Þjóðminjasafns. Ritstjórar eru þeir Jón Torfason og Þorsteinn Gunnarsson.

Nefndin létt gera sýningu úr efni bindanna tveggja sem sett var upp í nýju þjónustu- og safnaðarheimili á Pingeyrum. Þorsteinn Gunnarsson, formaður Húsafríðunarnefndar, opnaði sýninguna að viðstöddu fjölmenni sunnudaginn 30. júlí og hafði nokkur orð um vinnuna við ritverkið. Að því loknu flutti Þór Magnússon, fyrrverandi þjóðminjavörður, erindi um kirkjugripi í Húnavatnsprófastsdæmi og Guðrún Jónsdóttir, arkitekt hins nýja húss, lýsti byggingu þess og veitti gestum leiðsögu um kirkjuna.

Í árslok 2006 sagði Fornleifavernd ríkisins upp samstarfssamningi vegna útgáfu ritraðarinnar Kirkjur Íslands af óviðráðanlegum ástæðum. Fulltrúar þeirra þriggja stofnana, sem hrundu verkefninu af stað og sæti eiga í ritnefnd þess, staðfestu riftun samningsins um leið og þeir hörmuðu ákvörðun Fornleifaverndar. Er að því stefnt að gengið verði frá nýjum samstarfssamningi strax á nýju ári.

Þrátt fyrir þetta er ekkert lát á útgáfunni og er áætlað að gefa út fjögur ný bindi á árinu 2007, tvö um kirkjur í Eyjafjarðarprófastsdæmi og önnur tvö um Kjalarnesprófastsdæmi.

Í flokki leiðbeiningarrita um varðveislu, viðgerðir og endurbætur gamalla húsa var á árinu gefin út ný útgáfa af riti um útveggi, grind og klæðningu. Þá er unnið að undirbúningi rits um hefilstrik, lista og innri klæðningar og endurbættri útgáfu af Skrá yfir friðuð hús sem Guðmundur L. Hafsteinsson arkitekt tók saman fyrir nefndina og út var gefin árið 2000. Sömuleiðis er í bígerð að gefa út í samvinnu við Þjóðminjasafn Íslands rit um viðhald torfhúsa.

Á árinu gerði nefndin samning við Guðmund L. Hasteinsson um endurskoðun leiðbeiningarits um gerð bæja- og húsakannana og stoðrita með því.

Kynnisferð 2006

Sveinatunga í Borgarfirði (1895)

Dagana 17. – 19. júlí fór Húsafriðunarnefnd í ferð um Vesturland, hitti menn að máli, skoðaði hús og önnur mannvirki og kynnti sér framkvæmdir sem nefndin hefur styrkt.

Borgarkirkja á Mýrum var skoðuð í fylgd Einars Óskarssonar sóknarnefndarformanns og Stefáns Ólafssonar smiðs. Að því búnu sýndi sá síðarnefndi nefndinni Galtarholtshús sem hann flutti og endurbyggði til sumargistingar við Langá. Á Hvanneyri skoðaði nefndin kirkju, skólastjórabústað og íþróttahús, í Reykholti báðar kirkjurnar í fylgd Dagnýjar Waage. Þaðan lá leiðin fyrst í Hjarðarholt og síðan í Stafholt þar sem séra Brynjólfur Gíslason veitti leiðsögn um kirkjuna. Síðustu viðkomustaðir í Borgarfirði voru Sveinatunga, þar sem elsta mótaстыpta hús landsins var leitt augum, og Hvammur í Norðurárdal, þar sem Sverrir Guðmundsson, formaður sóknarnefndar, sýndi kirkjuna. Á Eiríksstöðum skoðaði nefndin tilgátuhús þeirra Stefáns Arnar Stefánssonar og Grétars Markússonar arkitekta og hafði síðan viðdvöl í Hjarðarholti í Döldum þar sem unnið er að miklum endurbótum á næsta nágrenni kirkjunnar; gerði nefndin athugasemd við umfangsmikinn flóðlysingarbúnað sem fór kirkjunni miður vel. Búnaðarskólahúsið í Ólafsdal var aðgætt að utan og innan. Síðan gerði nefndin úttekt á Staðarkirkju í Reykhólasveit að viðstöddum þeim Magnúsi A. Sigurðarsyni minjaværði og Eiríki Snæbjörnssyni, bónða á Stað, er einnig sýndi tóftir af hlöðu og hesthúsi, sem til stendur að endurbyggja, og gamalt brunnhús í túnjaðri. Gamall torfbær á Börmum, nú notaður til sumardvalar, var skoðaður, einnig Staðarholkskirkja í Saurbæ og Skarðskirkja á Skarðsströnd, sú síðarnefnda í fylgd Jóns Gunnars Jónssonar,

Hjarðarholtskirkja í Döldum (1904)

Skarði, og enn fremur kirkjurnar á Staðarfelli, Hvammi í Döldum og Snóksdal, þar sem nefndin naut fylgdar séra Óskars Inga Ingasonar. Nefndin sigldi út í Brokey og skoðaði þar fiskbyrgi frá 18. öld, hafði síðan drjúga viðdvöl í Stykkishólmi þar sem mörg velhirt timburhús prýða gamla hluta bæjarins. Þar voru eftirtalin hús yfirlitin: Gamla Stykkishólmskirkja, Frúarhús, Clausenshús, Sæmundarpakkhus, Knúdsenshús, Kúldshús, Presthús og Norska húsið, mörg þeirra í fylgd Rakelar Olsen, athafnakonu í Stykkishólmi og húsverndarsinna. Hildibrandur Bjarnason sýndi nefndinni kirkjuna í Bjarnarhöfn og séra Elínborg Sturludóttir kirkjurnar á Setbergi og í Grundarfirði. Í Ólafsvík skoðaði nefndin gamla pakkhúsið að utan og innan og leit síðan bæði á Jónshús og Kaldalæk. Nefndin staldraði við á Ingjaldshóli þar sem Sigrún Jónína Baldursdóttir sóknarnefndarformaður og Herbert Halldórsson smiður sýndu kirkjuna og nýtt safnaðarheimili sem tengt er kirkjunni neðanjarðar. Á Arnarstapa veitti Guðrún Gunnarsdóttir leiðsögu um amtmannshúsið, þangað flutt og endurbætt, og á Búdum skoðaði nefndin kirkjuna í fylgd Sigrúnar H. Guðmundsdóttur, formanns sóknarnefndar.

Að ofan: Reykholt Church, older (1886-1887)

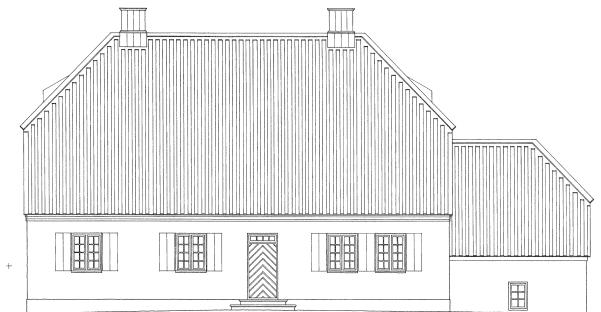
Að neðan: Gljúfrasteinn (1945)

Að ofan: Staðarkirkja í Reykhólasveit (1894),
Að neðan: Gamall torfbær að Börmum

Nesstofa á Seltjarnarnesi (1763). PG 1979

Ráðgjöf og fræðsla

Húsafríðunarfnd annast ekki hönnun endurbyggings gamalla húsa en gefur út leiðbeiningarrit um gamalt handverk og viðgerðir sem seld eru við vægu verði. Eru í þeiri ritröð þegar komin út 6 bindi. Forstöðumaður nefndarinnar veitir einnig faglega ráðgjöf um viðhald og endurbætur, ýmist á skrifstofu nefndarinnar að Suðurgötu 39, Reykjavík, eða á vettvangi, auk þess sem hann vinnur ötullega að því að glæða áhuga arkitekta á hönnun endurbyggings. Þá heldur nefndin námskeið fyrir iðnaðarmenn í samvinnu við ýmsa aðila, m.a. Menntafélag byggingariðnaðarins, þar sem Magnús Skúlason, forstöðumaður nefndarinnar, hefur haldið reglulega fyrirlestra með skýringarmyndum. Einnig hefur hann haldið fyrirlestra í Iðnskólanum í Reykjavík fyrir tækniteiknara og í Hólaskóla fyrir staðarverði.

Í tengslum við endurreisn Nesstofu, sem unnið er að á vegum Þjóðminjasafns Íslands, var á árinu haldið námskeið í samvinnu við Múrarameistarafélag Reykjavíkur um gamalt múnverk þar sem notast er við blautleskjað kalk til steinlímingar. Danski múnarameistarinn Hans Danry, sem áður hefur unnið að endurreisn Hóladómkirkju, Viðeyjarstofu og Bessastaðastofu, veitti leiðsögn í kalklímri veggjagerð, ýmist úr tilhöggnu holtgrjóti eða múnsteini, múrhúðun veggja með kalkmúr og kalkkústun veggja. Var námskeiðið vel sótt og unnu lærisveinar Hans áfram að endurbótum í Nesi þegar hann hélt af landi brott.

Byggingarsögulegar rannsóknir

Á árinu var unnið áfram að byggingarsögulegum rannsóknum á friðuðum kirkjum í samræmi við stefnuskrá Húsafríðunarfndar. Rannsóknir þessar eru tvíþættar, annars vegar er um að ræða uppmælingar kirkna, gerðar á vettvangi, hins vegar uppskriftir á vísitásium prófasta og biskupa, varðveisittum á Þjóðskjalasafni Íslands. Áætlað er að þessum rannsóknum ljúki 2007.

Skráningarmál

Húsafríðunarfnd setti sér það takmark árið 1996 að láta taka saman ítarlegar lýsingar á öllum friðuðum mannvirkjum þar sem öllum staðreyndum, sem þau vörðuðu, yrði haldið til haga. Yrðu þar tíundaðir meginþættir hvers mannvirkis og gert grein fyrir á hvaða rökum friðunin byggi og hversu umfangsmikil hún væri. Þá skyldi lýsingunni fylgja mat nefndarinnar á hvaða byggingarhlutum mætti alls ekki breyta, helst ekki breyta eða gjarnan breyta og hvaða hlutar byggingarinnar mættu vera á hvorn veginn sem væri.

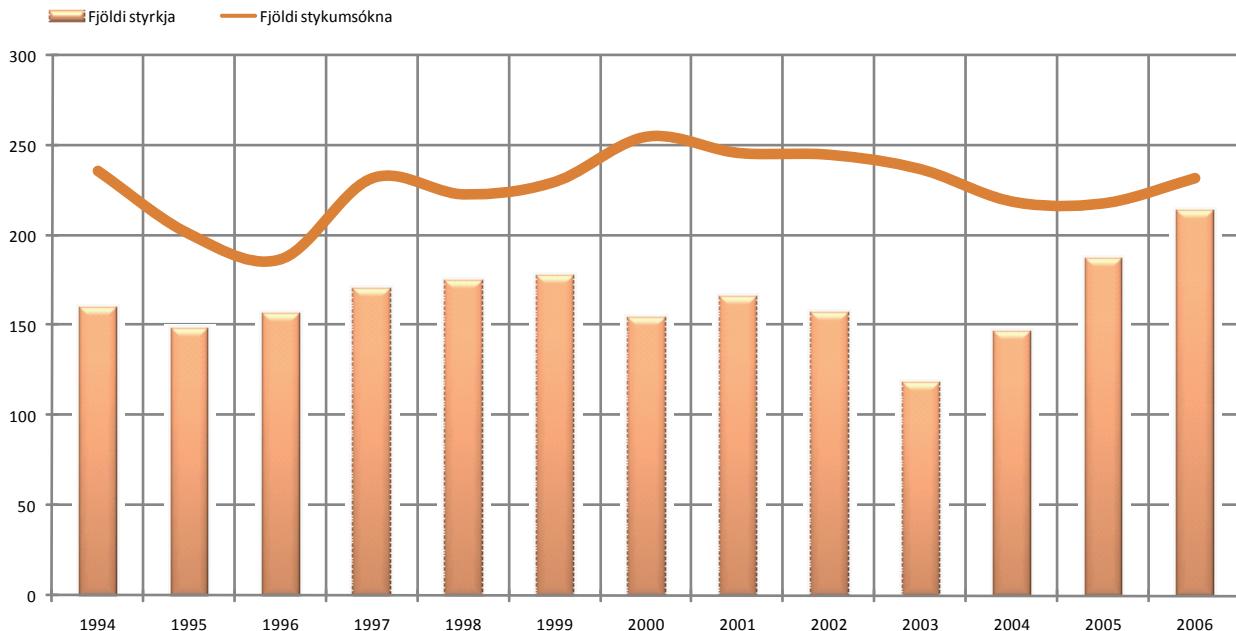
Nefndin réð Guðmund L. Hafsteinsson arkitekt til að semja lýsingar þessar og búa þær undir prentun. Áætlað er að skráningunni ljúki 2007.

Auk þess sem að ofan getur heldur Húsafríðunarfnd skrá yfir friðuð hús og önnur varðveisluverð hús, sem hlotið hafa styrk úr húsafríðunarsjóði, með upplýsingum úr viðurkenndri húsakönnum um listrænt og menningarsögulegt gildi þeirra og varðveislumat. Skráin geymir nú upplýsingar um styrkveitingar úr húsafríðunarsjóði frá 2006 aftur til ársins 2000, en unnið er að skráningu styrkja frá árabilinu 2000-1994 og er áætlað að henni ljúki 2007. Umsjón með því verki hefur Ragnar Jón Gunnarsson arkitekt og starfsmaður Húsafríðunarfndar. Er það takmark nefndarinnar að senn geymi skráin upplýsingar um styrkveitingar allt frá því er húsafríðunarsjóður tók til starfa 1975 svo að unnt verði að styðjast við skrána þegar veitt er úr sjóðnum framvegis.

Styrkir 2006

Styrkumsóknir 2006 voru alls 232 en styrkveitingar 214. Styrkir námu samtals 177.150 þús. kr.

Feitletraðar styrkir eru samkvæmt ákvörðum Fjárlaganeftndar.

Fjöldi styrkja (sýndir sem stólparit) og fjöldi styrkumsókna (sýndar sem línum). Heimild: Húsafríðunarnarfnd 2007.

SAMTÖLUR	Umsóknir	Styrkir	Upphæð
FRIÐUD HÚS:	25	24	31.100
FRIÐADAR KIRKJUR:	32	32	25.050
HÚS Á SAFNASVÆDUM:	9	9	9.950
RANNSÓKNARVERKEFNI:	4	4	700
HÚSAKANNANIR:	3	3	1.750
ÖNNUR VERKEFNI: Reykjanes	12	11	8.600
ÖNNUR VERKEFNI: Reykjavík	38	33	7.225
ÖNNUR VERKEFNI: Vesturland	12	11	12.650
ÖNNUR VERKEFNI: Vestfirðir	25	21	35.300
ÖNNUR VERKEFNI: Norðurland	30	26	15.950
ÖNNUR VERKEFNI: Austurland	20	19	12.600
ÖNNUR VERKEFNI : Suðurland	22	21	16.275
	232	214	177.150

FRIÐUD HÚS

Gudmanns Minde, Akureyri	1835	5.000
Gamla apótekið, Akureyri	1859	500
Friðbjarnarhús, Akureyri	1856	4.000
Aðalstræti 54 A, Nonnahús, Akureyri	1849	200
Bjarkarstígur 6, Davíðshús, Akureyri	1944	500
Efstasund 99, Reykjavík	1825-1951	600
Eyrarlandsvegur 3, Sigurhæðir	1903	750

Faktorshúsið á Djúpavogi	1848	4.000
Gamla salthúsið á Þingeyri	1787	4.000
Gamla Syðstabæjarhús í Hrísey	1886	5.000
Grettisgata 11	1907-1908	250
Grímshjallur í Brokey	18.öld	200
Hafnarstræti 11, Laxdalshús	1795	500
Hafnarstræti 1-3, Reykjavík	1868	450
Höepfnershús, Akureyri	1911	300
Hafnarstræti 57, Samkomuhúsið	1906-1907	1800
Hofsstofa á Hofi í Hörgárdal	1828	300
Klausturhólar í Flatey á Breiðafirði	1901	300
Laugavegur 2, Reykjavík	1887	750
Skólahús í Múlakoti á Síðu	1913	300
Skólastræti 5, Reykjavík	1856-1889	500
Skólavörðustígur 35, Reykjavík	1909	300
Þingholtsstræti 29, Reykjavík	1898	300
Tjarnargata 18, Reykjavík	1906	300
		31.100

FRIÐADAR KIRKJUR

Áskirkja í Fellum, Fljótdalshéraði	1898	300
------------------------------------	------	-----

Aðalstræti 10 i Reykjavík (1765)

Arnarstapi á Snæfellsnesi (1780)

Bænhúsið í Furufirði	1899	200
Bíldudalskirkja	1906	1000
Brjánslækjarkirkja	1908	100
Djúpavogskirkja	1894	200
Gaulverjabækjarkirkja	1909	400
Grundarkirkja í Eyjarfirði	1904	250
Gufudalskirkja í Reykhólasveit	1908	200
Hjaltastaðakirkja	1881	200
Hliðarendakirkja í Fljótshlíð	1897	300
Húsavíkurkirkja	1907	450
Ingjaldshólskirkja á Snæfellsnesi	1903	1.500
Innri-Hólmskirkja	1891-1892	1.000
Kaldrananeskirkja á Ströndum	1851	3.000
Kálfatjarnarkirkja á Vatnsleysuströnd	1892-1893	2.000
Keldnakirkja á Rangárvöllum	1875	800
Ketukirkja á Skaga	1895-1896	300
Kirkjubólskirkja í Valþjófsdal	1886	150
Lögmannshlíðarkirkja	1860	850
Patreksfjarðarkirkja	1907	750
Prestbakkakirkja á Síðu	1859	400
Reynistaðarkirkja í Skagafirði	1868-1870	250
Sæbólskirkja á Ingjaldssandi	1924	150
Sauðaneskirkja á Langanesi	1888-1889	2.500
Staðarkirkja í Aðalvík	1904	200
Staðarkirkja í Hrútafirði	1886	400
Svalbarðskirkja í Þistilfirði	1848	350
Þingeyraklausturskirkja	1864-1877	850
Þingeyrarkirkja við Dýrafjörð	1909-1911	4.000
Útskálakirkja	1861-1863	900
Viðvíkurkirkja	1886	600

Vopnafjarðarkirkja	1903	500
		25.050

HÚS Á SAFNASVÆÐUM

Bryggjuhúsín á Seyðisfirði	1882-1897	2.000
Fundarhús Lónmanna, Hraunkoti	1912-1929	100
Faktorshús, Neðstakaupstað, Ísafirði	1765	4.000
Gamlabúð, Höfn í Hornafirði	1864	200
Geirastaðir, Görðum	1903-1908	1.000
Norska húsið, Stykkishólmur	1832	250
Sandar, Görðum	1901	200
Stúkuhús, Görðum	1915-1916	2.000
Pakkhusið, Ólafsvík	1844	200
		9.950

RANNSÓKNARVERKEFNI

Stöpull Páls biskups í Skálholti	200
Kaup á safni Kristjáns Péturssonar	150
Smiðshús, Minjasafni Reykjavíkur	1823
Steinsteptyr gluggar	150
	700

HÚSAKANNANIR

Bæja- og húsakönnun í Flatey	750
Húsakönnun í Hafnarfirði	500
Húsakönnun í Skagafirði	500
	1.750

ÖNNUR VERKEFNI; REYKJAVÍK

Bankastræti 10	1902	200
----------------	------	-----

Dyngjuvegur 8 (1950-1952)

Gamla skemman á Hvanneyri (1896)

Bankastræti 5	1928-1930	500
Bergstaðastræti 19	1897-1915	300
Bergstaðastræti 45	1903	200
Bókhlöðustígur 8	1898	200
Bræðraborgarstígur 20	1905	150
Fiskhjallur, Lambhlóvi við Starhaga	1890	150
Hverfisgata 68 A	1905	100
Ingólfsstræti 18	1901-1902	200
Klapparstígur 11, Stóra-Klöpp	1907	300
Laufásvegur 48, Laufás	1896	200
Laugavegur 147	1926	75
Laugavegur 17	1907-1908	200
Lindargata 50	1903	300
Lindargata 54	1905	200
Miðstræti 8 B	1903	200
Njálgata 13 B	1908	200
Nýlendugata 15 A	1906	100
Nýlendugata 18	1901	200
Óðinsgata 8 B	1909	200
Ránargata 12 A	1906	200
Reynistaður við Skildinganes 15	1874-1923	200
Skólabréu 1	1907	300
Skólavörðustígur 12	1931-1945	100
Spítalastígur 5	1901	300
Þingholtsstræti 17	1882	200
Þingholtsstræti 2-4	1884-1954	200
Þingholtsstræti 26	1903	150
Þingholtsstræti 7	1880	300
Þórsgata 19	1922-1927	300
Vatnsstígur 9 A	1915	100

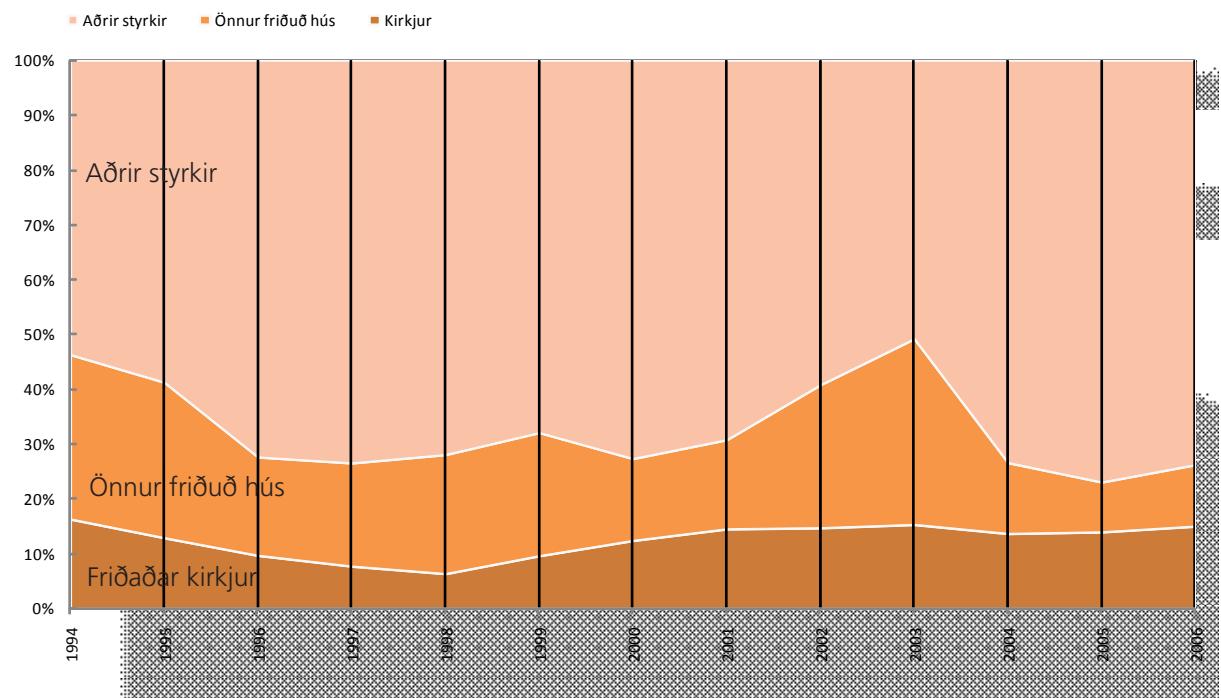
Veltusund 3 B	1891	400
Verkamannabúst. við Hringbraut	1931-1937	300
7.225		

ÖNNUR VERKEFNI; REYKJANES

Brekkugata 11, Hafnarfirði	1908	200
Duushúsin, Duusgata 2-4, Keflavík	1877	5.000
Gamla skólahúsið, Norðurkot	1903	1.000
Kirkjuvegur 5, Hafnarfirði	1923	300
Nesvegur 121, Sæból, Seltjarnarnesi	1929-1932	300
Norðurbraut 25 B, Hafnarfirði	1910	200
Skjaldbreið, Kálfatjörn	1850	1.000
Skúlaskeið 4, Hafnarfirði	1926-1928	100
Skúlaskeið 42, Hafnarfirði	1926	100
Smyrlahraun 4, Hafnarfirði	1925	100
Vörðustígur 2, Hafnarfirði	1916	300
8.600		

ÖNNUR VERKEFNI; VESTURLAND

Ferjukot, Borgarhreppi	1890-1905	50
Galtarholt II, Borgarbyggð	1895	250
Hvítanes, Skilmannahreppi	1879	3.000
Hafnargata 9, Sæmundarpakkhus	1899	300
Mýrarholt 8, Kaldilækur, Ólafsvík	1905	1.000
Hansínuhús, Stykkishólmi	1902	150
Skólastígur 8, Stykkishólmi	1885-1918	300
Mjólkursamlagshúsið, Borgarnesi	1936	3.000
Verslunarhús í Englendingavík	1885	4.000
Vikurgata 4, Arnarbæli, Stykkishólmi	1903	200
12.650		

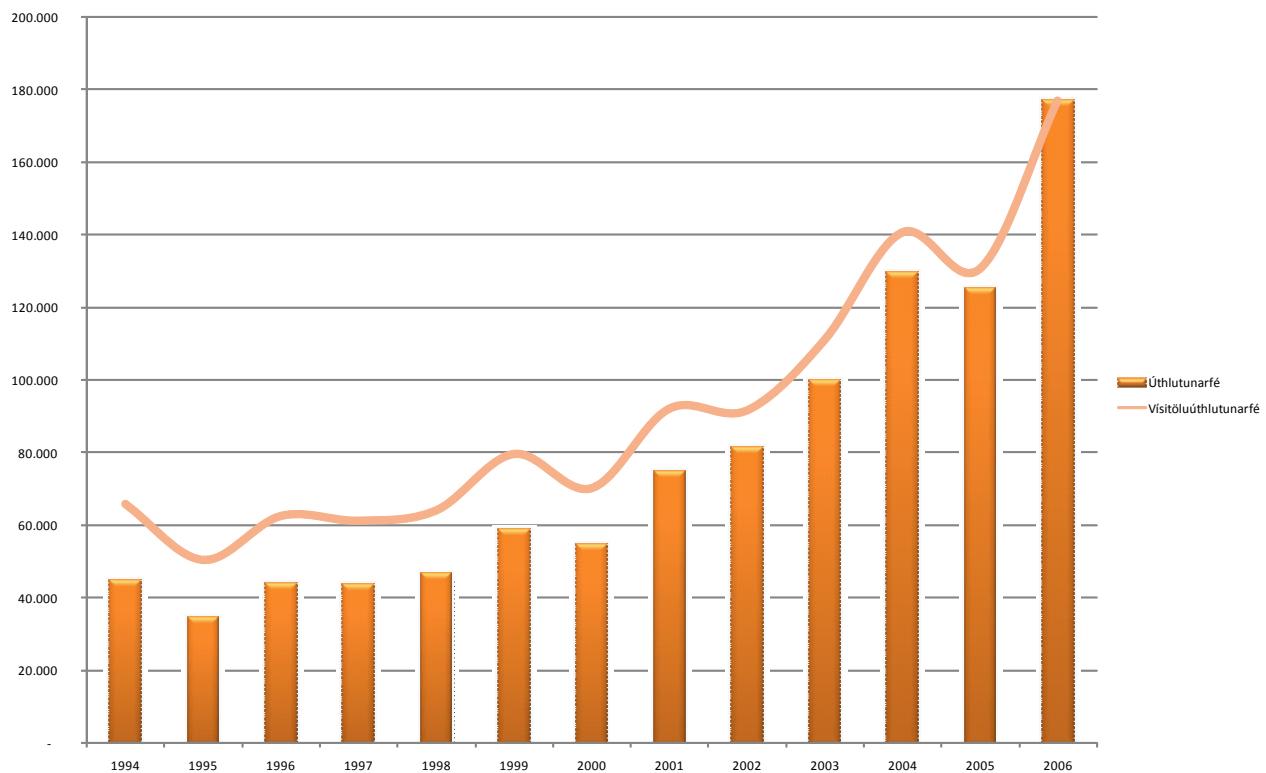
Upphæð styrkja eftir flokkum. Heimild: Húsafríðunarnarnefnd 2007.

ÖNNUR VERKEFNI; VESTFIRÐIR

Skjaldborgarþíó, Patreksfirði	1934	3.000
Eyrardalsbærinn, Súðavíkurhreppi	1890-1900	3.000
Galtarviti í Keflavík, íbúðarhús	1920	150
Gamla Prestsseturshúsið, Brjánslæk	1912	3.000
Bærinn á Sveinseyri, Tálknafirði	1880-1920	300
Gamli barnaskólinn á Ísafirði	1901-1906	3.000
Hafnargata 41, Bolungarvík	1902-1904	2.000
Hafnargata 47, Bolungarvík	1900	100
Verslunin Bræðurnir Eyjólfsson	1898-1908	2.000
Hákarlahjallar, Reyðarhlein	1703-1865	1.000
Hákarlahjallur í landi Asparvíkur	17. öld	1.000
Íbúðarhúsið Botni, Arnarfirði	1886-1935	150
Mánagata 4, Herkastalinn á Ísafirði	1928	150
Miðstræti 3, Bolungarvík	1900-1930	2.000
Mjallargata 5, Ísafirði	1856	350
Pöntun, Bakki í Bjarnarfirði	1898	100
Smiðjan á Bíldudal	1894	2.000
Staður í Reykhólasveit	1850-1950	2.000
Vatneyrbúð á Patreksfirði	1918	4.000
Vélsmiðja Guðm. J. Sigurðssonar	1913	5.000
Verksmiðjubyggingar á Djúpavík	1935	1.000
		35.300

ÖNNUR VERKEFNI; NORÐURLAND

Aðalgata 25, Ytrahús, Siglufirði	1861-1905	150
Aðalstræti 10, Berlín, Akureyri	1902	100
Árnes, Skagaströnd	1899	200
Austurvegur 14, Sævör, Hrísey	1872-1879	100
Brekkgata 2, Hvammstanga	1910-1926	200
Brekkgata 5, Akureyri	1902	100
Gamla íbúðarhúsið á Laxamýri	1874	100
Gamla íbúðarhúsið að Héðinshöfða	1880	3.000
Gamla veiðiheimilið á Laxamýri	1874	50
Gamla-Búð á Svalbarðseyri	1901	250
Hafnarstræti 94, Hamborg, Akureyri	1909	1.800
Hávegur 60, Hlíðarhús, Siglufirði	1898-1924	150
Hraunsrétt í Aðaldal	1836-1838	1.000
Hvanneyrarbraut 66, Siglufirði	1907	150
Íbúðarhúsið að Hjallalandi í Vatnsdal	1881-1882	600
Íbúðarhúsið að Saurum í Miðfirði	1930	150
Íbúðarhúsið Kolkuði	1903-1904	200
Lækjargata 6, Akureyri	1886	600
Leikhúsið á Möðruvöllum í Hörgárdal	1881	500
Lindargata 13, Sauðárkrúki	1875	400
Maððomuhús, Siglufirði	1884	5.000
Ólafshús á Borðeyri	1904-1924	200
Stórigarður 6, Húsavík	1908	350
Stórulaugar II, Reykjadal	1897	200

Upphæð styrkja eftir árum (stólparit). Upphæð styrkja leiðrétt með vísitólu neysluverðs (linurit). Heimild: Húsafríðunarnefnd 2007/Hagstofa Íslands 2007.

Sýslumannshúsíð að Kornsá	1879-1881	200
Wathnehús, Akureyri	1895	200
15.950		

ÖNNUR VERKEFNI; AUSTURLAND

Austurvegur 17 B, Seyðisfirði	1890-1920	400
Austurvegur 42, Skaftfell, Seyðisfirði	1907	300
Bjólfsgata 8, Gíslahús, Seyðisfirði	1907	200
Templarinn, Fáskrúðsfirði	1900	150
Fjörður 1, Seyðisfirði	1906	100
Gamla kaupfélagshúsíð, Breiðdalsvík	1906	4.000
Hafnargata 42, Garður, Seyðisfirði	1921	350
Figvedshús, Eskifirði	1914-1917	350
Hótel Framtíð á Djúpavogi	1905-1906	3.000
Íbúðarhúsíð í Berufirði	1925-1939	200
Kaupangur, Vopnafirði	1884	1.000
Hótel Aldan, Seyðisfirði	1920	400
Rangá 1, Hróarstungu í N-Héraði	1905-1907	100
Strandgata 95, Eskifirði	1917-1918	150
Þiljuvelli 11, Þórsmörk, Neskaupsstað	1912	300
Vélsmiðja Seyðisfj. Hafnarg. 36-38	1907	250
Vestara símahús og nyrðra símahús	1906	1.000
Kiddýjarhús, Seyðisfirði	1903	250
Vesturvegur 5, Björgvin, Seyðisfirði	1878	100
12.600		

ÖNNUR VERKEFNI; SUÐURLAND

Ás III, Ásahreppi, Rangárvallasýslu	1900	150
Austur-Meðalholt, Flóa, Árnessýslu	1895	150
Austurvegur 11 C, Hjalli, Vík	1908	100
Eyrargata 8 B, Nýibær á Eyrarbakka	1905	400
Gamla fjósið á Giljum í Mýrdal	19.öld	150
Gamla þingborg í Hraungerðishreppi	1927-1934	500
Gosminjar í Vestmannaeyjum	1973	5.000
Kaupfélagshúsíð, Höfn í Hornafirði	1897	200
Halldórsverslun, Vík	1903	300
Keldnakot, Stokkseyrarhreppi í Flóa	1930-1940	200
Hellar í Rangárþingi ytra, Hellu	1912-1913	1.000
Minningarkap. Kirkjubæjklaustri	1969-1974	1.000
Rjómabúið á Baugsstöðum		200
Skaftholtsréttir í Gnúpverjahreppi	1954-1956	1.000
Skemma á Hnausum í Meðallandi	19.öld	150
Skemman á Litlu-Háeyri, Eyrarbakka	19.öld	200
Sólheimahjáleiga, fjárhús og hlaða	19.öld	100
Tannastaðir í Ölfusi	1920-1939	300
Tryggvaskáli, Selfossi	1890-1934	3.000
Víkurbraut 16, Grenihlíð, Vík	1907	175
Víkurbraut 28, Brydebúð, Vík	1831-1895	2.000
16.275		

Ritröð Húsafríðunarnefndar um varðveislu,
viðgerðir og endurbætur gamalla húsa

Í ritröðinni eru eru útkomin 6 hefti:

1. hefti: **Trégruggar** 1996
2. hefti: **Bæja- og húsakannanir** 1997
3. hefti: **Útveggir, grind og klæðning** 1998
4. hefti: **Skrá yfir friðuð hús** 2000
5. hefti: **Uppmæling húsa** 2003
6. hefti: **Steining** 2003

Kirkjur Íslands

Kirkjur Íslands er grundvallarrit um friðaðar kirkjur
á Íslandi frá sjónarhóli byggingarlistar, stílfræði og
þjóðminjavörslu

Rit 1: Hrepphlakirkja, Hrunakirkja og Tungufellskirkja.

Rit 2: Hraungerðiskirkja, Ólafsvallakirkja, Stóra-Núpskirkja og Villingaholtkskirkja

Rit 3: Bræðratungukirkja, Búrfellskirkja, Miðdalskirkja,
Mosfellskirkja og Torfastaðakirkja

Rit 4: Eyrarbakkakirkja, Gaulverjabæjarkirkja,
Kotstrandarkirkja, Stokkseyrarkirkja, Strandarkirkja,
Úlfþjótsvatnskirkja og Þingvallakirkja

Rit 5: Goðdalakirkja, Hvammskirkja, Ketukirkja,
Reykjakirkja, Reynistaðarkirkja, Sauðárkrókskirkja,
Sjávarborgarkirkja og Víðimýrarkirkja

Rit 6: Barðskirkja, Fellskirkja, Grafarkirkja, Hofskirkja,
Horsstaðakirkja, Viðvíkurkirkja.

Rit 7: Auðkúlkirkja, Bergstaðakirkja, Blönduóskrikja,
Bólstaðarhlíðarkirkja, Hofskirkja, Holtastaðarkirkja,
Svínavatnskirkja, Undirfellskirkja og Þingeyrakirkja

Rit 8: Árneskirkja, Kaldrananeskirkja,
Kollafjarðarneskirkja, Staðarkirkja, Breiðabólstaðarkirkja,
Kirkjuhvammskirkja, Staðarbakkakirkja, Staðarkirkja,
Vesturhóphlakirkja og Víðidalstungukirkja

Útsölustaðir: IÐNÚ og bókaverslanir